

Turó del Balís

Sant Vicenç de Montalt

Ubicació

Comarca: Maresme
Lloc/Adreça: Turó del Balís

Coordenades:

Latitud: 41.568381505787
Longitud: 2.5054031498749
UTM Est (X): 458763
UTM Nord (Y): 4601974

Classificació

Número de fitxa: 08264 - 76
Àmbit: Patrimoni natural
Tipologia: Zona d'interès
Estat de conservació: Bo
Protecció: Inexistent
Tipus de protecció: Inexistent
Accés: Fàcil
Ús actual: Altres
Titularitat: Privada
Titular: 08264A010000120001QE

Fitxes associades:

[Col·lecció d'objectes procedents del turó del Balís del fons del Museu Arxiu de sant Andreu de Llavaneres.](#)

Autoria de la fitxa: Jordi Montlló Bolart
Data de registre de la fitxa: dt., 24/09/2024 - 10:40

Descripció

El Turó de Balís és una petita llenca de terreny de 116 metres d'alçada màxima que s'estén de nord-oest a sud-est, al sud del terme municipal de Sant Vicenç de Montalt. Està envoltat per una part de l'antic golf de

Sant Vicenç i els terrenys de can Mir, a la banda septentrional, de llevant i migdia; i per ponent per una zona urbanitzada. El pas de la C32 escapça la connexió paisatgística cap al nord. El promontori forma part de les primeres elevacions que configuren petites valls i planes entre torrents i rieres a la franja marítima, a un quilòmetre del mar. El vessant nord del Balís connecta amb els estreps suaus i força modulats que enllacen amb la falda del Turó del Montalt (596 msnm), que domina tota la serra de Polseruda. Al vessant de migdia hi passa l'antic camí del Mig.

L'interès d'aquest espai és triple: arqueològic, natural i històric. Arqueològic per les restes trobades amb motiu de la construcció de la referenciada C32; natural per la singularitat orogràfica i com a corredor biològic i històric perquè fou escenari d'un episodi bèl·lic durant la Guerra Civil espanyola.

Forma part de la propietat de can Mir. L'hereu de Josep Mir, Rossend Mir Fullà, entre 1901 i 1905, decideix construir la torre Gran, també fa edificar una glorieta al cim del turó del Balís, obra del mateix arquitecte, Enric Sagnier. Aquesta glorieta fou destruïda durant l'esmentada batalla a la Guerra Civil. Actualment, el cim del turó està coronat per la glorieta del Balís, també coneguda erròniament com l'ermita del Balís, una torre-observatori de planta octogonal que no té res a veure amb la glorieta original.

Observacions:

Francesc Conesa (2023) constata que el cim conserva evidències constructives de trinxeres i possibles nius de tirador, entre altres elements de fortificació molt erosionats per la pròpia pendent del turó i força desdibuixats a causa del sotabosc actual.

Com diu Conesa (2023): "La pressió urbanística de la zona posa en risc la preservació de possibles restes materials i constructives associades als combats. L'estudi arqueològic i la conservació d'aquest espai esdevé un propòsit primordial per a la recuperació de la memòria històrica al Maresme, i representa un pas endavant per posar en relleu la resistència combativa de l'exèrcit republicà durant la defensa de Catalunya".

Història

Francesc C Conesa (2023) explica amb detalls el desenvolupament de l'episodi bèl·lic durant la Guerra Civil espanyola: "Les tropes republicanes van establir una línia defensiva ocupant els promontoris costaners situats entre Sant Andreu de Llavaneres, Sant Vicenç de Montalt i Caldes d'Estrac. El gruix de les forces divisionàries italianes de les Fletxes Blaves va trobar una forta resistència al Turó del Balís, a on s'havia atrinxerat la recentment formada 77a Divisió republicana. Entre els dies 28 i 29 de gener de 1939 tingué lloc un intens combat amb foc creuat d'artilleria fins que el bàndol republicà es retirà en direcció al nou front establert al riu Tordera". També es reflecteix en l'obra de David Pons (2018).

Segons fonts orals, a més, durant els combats del Balís s'establí un hospital de campanya a la casa dels masovers de can Mir, can Patoi (Pons, 2018 i Amat, 2003).

Bibliografia

AMAT, J. (2003). *Un temps, dues viles (1931–1939): República, guerra civil i primer franquisme a Sant Andreu de Llavaneres i a Sant Vicenç de Montalt*. Calella.

CAMPOY, Josep Lluís i BOBA, Assumpta (2009). *Catàleg de protecció de béns i paisatges del Pla d'Ordenació Urbanística municipal de Sant Vicenç de Montalt*. Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt.

Document no vigent.

CONESA, Francesc C. (2023). L'últim front al Maresme: la batalla del Turó del Balís a finals de gener de 1939; dins *Ebre 38. Revista internacional de la Guerra Civil (1936-1939)*, núm. 13; pp. 7-35.

PÉREZ I FERNÁNDEZ, German i MEDINA ESPIGARES, Gabriel (2023). *Document d'aprovació inicial del Pla d'Ordenació Urbanística municipal de sant Vicenç de Montalt. Document 5: Catàleg de béns protegits*. Ajuntament de Sant Vicenç de Montalt. Document no aprovat.

PONS COMAS, David (2018). *Entre el roig i el blau. Colors d'una guerra*. Barcelona: Caligrama.

PONS GALÍ, Enric (2024). *L'encant dels racons del nostre poble*. En premsa.

